

Ovid (Fasti IV, 618) pripoveduje, da so Rimljani na praznik zemske boginje „Tellus“ lisicam na rep baklje prirezavali in je zagnali na polje.

Egipčani pa so o pasjih godih Thyphonu, bogu poletne vročine in žgaline, darovali lisice. Vse to kaže, da je lisica bila simbol sneti zaradi svoje rjave dlake. Snet pomenja: aestus, Brand, peč podnetiti, raznetiti = razbeliti, razžariti, snetljivo žito, brandiges Korn.

Rimljani so tudi čestili božestvi: Robigus in Robiga (Ovid, Fast. IV, 911), kateri so prosili, da rjò od žita odvratajete, njujni praznik je bil 25. dne aprila, toda tudi o mladotji. Lisičja nedelja je toraj isto, kar Robigalia pri Rimljanih.

Na lisičjo nedeljo užgejo ženske stare cundre (cape), in mečejo v žito, da bi rjò mu ne škodila.

Naj tukaj omenim, da beseda cundra, capa, Fetzen, ni slovenska, dasiravno jo tudi Rusini poznajo cundravý, zerfetzt, razcapan. V gorenji nemščini nahajam: Zunder, Lappen, in to je iz prvotnega: tunder, staronord. tundr, anglosak. tynder, starofranc. in sicer le v normansk. narečji: tontre, Lappen, anglež. tinder, provenç. tandrel, Lappen, in še tudi Rusi imajo iz škandinavščine: tundri (plur.) cape.

Slovensko književstvo.

* *Nauk slovenskim županom, kako jim je delati, kadar opravljajo domačega in izročnega področja dolžnosti.* Spisal Ant. Globočnik, c. kr. okrajni glavar, na slovenski jezik preložil Fr. Levstik. V Ljubljani natisnila in založila Klein in Kovač. 1880.

Pod tem naslovom je ravnokar na svetlo prišel slovenski prevod one knjige, ki jo je isti pisatelj v nemškem jeziku spisal leta 1878. Gosp. Anton Globočniku, c. k. okrajnemu glavarju v Postojni, gre hvala, da kmalu potem, ko smo dobili ustavna občinska starešinstva, je mislil na to, da jim je temeljitega nauka potreba, ako hočejo svoj važni in obširni posel domačega in izročnega področja pravilno izvrševati. Zato je uže leta 1867., ko je občinska postava leta 1866. moč zadobila, spisal knjižico „Nauk okrajnega predstojnika novo izvoljenim občinskim predstojnikom“, ki ga je deželni odbor z veliko pohvalo sprejel. — „Novice“ so uže predlanskim v 41. listu radostno pozdravljale gosp. Globočnikov nemški „Leitfaden“, ki je zdaj po g. Levstikovem prevodu v slovenskem jeziku pod gori navedenim naslovom „Nauk slovenskim županom“ na svetlo prišel v tiskarnici Klein-Kovačevi z dodanim „slovničkom“ itd. — Ker smo v onem članku predlanskim obširneje govorili o potrebi tacega bolj nadrobnega nauka našim županom, ki morajo kot glavarji občine svojo pisarnico ravno takó imeti, kakor imajo glavarji okrajni svojo, ni nam treba ponavljati hvale, da je gosp. Globočnik v svojo knjižico vse vmestil, česar župan potrebuje za pravilno uradovanje svoje v besedi in pismih. Kakor pa gre hvala stvaritelju te knjige v nemškem jeziku, tako pa gre hvala tudi gosp. Levstiku, ki je nemško besedo preložil v slovensko. O tem, kako izvrstno dobro gosp. Levstik prevaja nemške tekste v slovenske, na dolgo in široko govoriti, bilo bi le vodo nositi v Savo, zato zadostuje to le na kratko objavljeno priznanje. Kako pa so v to knjigo daleč čez „nauk županom o opravljanji domačega in izročnega jim področja“ segajoče jezikoslovne razprave zašle, tega ne moremo si nikakor raztolmačiti. Ali bodo pa obveljali vsi po gosp. Levstiku nasvetovani slovenski izrazi, bo prihodnja praksa učila, zato se ne spuščamo v pretres tega, kaj utegne biti in

kaj ne, le eni novini, namreč tej, da naj se „Grossgrundbesitzer“ slovenski imenuje „vlastelj“, moramo oporekati in braniti dosedanji slov. izraz „véliki posestnik“, čeravno gosp. Levstik pravi, da je „grd in pogrešen“, sklicevaje se na staroslovenski „vlasteli“ — „der Fürst, der Herr, Machthaber, Edelmann“ itd. Gospod Levstik je imel naše kranjske „grossgrundbesitzerje“ pred očmi, katerih zemljišča morajo vpisana biti v „landtafel“, to je v knjigo „gosposkih zemljišč“, in katera tedaj imajo še nekaj od nekdanjega gospodarstva — od „Herr“, „Machthaber“ itd. na sebi. Al to ni več povsod tako. Ko bi g. Levstik deželno ustavo za Primorje poznal, vedel bi, da ta ne pozna nič tiste „gosposčine“, ki mora svoje posestvo vpisano imeti v „landtafel“, ampak tu je uže zadosti, da, če navadni slovenski priprosti kmetič (ne „Fürst“, „Machthaber“, „Edelmann“) 50 gold. davka plačuje od zemljišč, ki so v navadne „gruntne bukve“ vpisana, spada uže v vrsto „grossgrundbesitzerjev“. Po takem bomo uže ostali pri dandanes navadni besedi „vélikih posestnikov“ in ne bomo staroslovenščini na ljubo pogrešno „grossgrundbesitzerjev“ imenovali „vlastelje“. Tudi novoslovenščina ima svoj prav po pregovoru: „der Lebende hat auch sein Recht“. — Po vsem tem bodi toplo priporočena navedena knjiga županom vseh slovenskih pokrajin! Dobiva se pri imenovanih založnikih po 1 gold., s pošto po 1 gold. 5 kr.

Mnogovrstne novice.

* *Poskušani umori vladajočih cesarjev in kraljev zadnjih 90 let.* Berolinski časnik „Germania“ je ob priliki atentata na ruskega cara objavil izkaz atentatov na vladajoče glave zadnjih 90 let, iz katerega je razvidno 50 tacih atentatov. Največkrat se je streglo po življenji sledečih vladarjev: na Napoleona III. 7krat, — na kralja Ludovika Filipa 6krat, — na cara Aleksandra II. 5krat, — na nemškega cesarja Vilelma 4krat, — na Napoleona I. in na angleško kraljico Viktorijo po 3krat, — na Friderika Viljema IV., Izabelo II. in Alfonza XII. po 2krat, — na našega cesarja Franca Josipa I. (18. dne. svečana l. 1853.) in na italijanskega kralja Humberta pa po 1krat. Ostali atentati pa so bili merili na druge vladarje.

Naši dopisi.

Z Dunaja 26. februarja. (Vojna taksa v zbornici poslancev.) Kakor so uže zadnje „Novice“ v svojem dunajskem telegramu naznanile, se ni sklepalo o vojni taksi, to je, o novem davku, katerega bi morali plačevati vsi tisti, ki so po postavi v vojaštvo klicani, pa ne sprejeti bili ali zato, ker so postavno oproščeni, ali pa akoravno za delo sposobni, vendar ne sposobni za vojaštvo. Ta davek bi se plačeval samo za toliko časa, dokler bi bila morala dotična oseba ostati v zavezi vojaštva, in to — po premožnosti dotičnega — vsako leto od 100 doli do 1 gold. Obračal bi se pa ta davek deloma za vojake ranjence in za nepreskrbljene družine vojakov, ki so v vojski ob življenje prišli, — deloma pa za nepreskrbljene družine tistih, ki morajo vsled mobilizacije v vojsko.

Taka postava vsaj načeloma ni napačna, ker ima namen usmiljenja vrednim vojakom ali njihovim družinam pomagati, in ker taka taksa zadeva samo tiste kolikor toliko premožne, katerim težav in nevarnosti vojske ni treba pričakovati, temveč varni tudi ob vojski ostanejo pri svojih družinah, pri svojih kmetijah ali obrt-